

Il faut être absolument moderne

Idea acestei anchete mi-a pasat-o Arthur Rimbaud în cartea sa *Un anotimp în infern* (Ed. Paralela 45, 2008, ediție bilingvă): *Trebuie să fim absolut moderni!* E vorba de un manifest, de un imperativ? În lipsa unei definiții unanim acceptate a termenilor (cum anume „moderne”, de ce „absolutment”), scriitorul se „preocupă” să (ne) indice și cheia de interpretare a acestei afirmații: *a se citi literalmente și în toate sensurile*. Or, pe teren literar, conceptul de modernitate, învecinat cu cel de inovație, a evoluat de la un curent la altul și a relaționat anti-podic cu mișcarea/modelele deja existente (pentru că ești modern în raport cu ceva, nu?). Există scriitori care au rămas moderni dincolo de timpul în care au creat. În primul rând pentru că nu s-au condus de un principiu emulativ, dar au descoperit și au explorat zone ale scriiturii pe cont propriu. Mai degrabă modernitatea ține de un soi de individualitate și autonomie față de „valul în mișcare” implicând alte valențe în ce privește receptarea și contextualizarea unei asemenea literaturi, decât de temporalitate. Cei pe care i-am implicat în această discuție polemică au punctat câteva repere esențiale a ceea ce înseamnă „être moderne”. Iar toate la un loc, aceste puncte cardinale exprimă (in)tangibilul „absolutment”.

Aurelia Borzin

ION BUZU

anul II, Facultatea de Marketing și Logistică, ASEM

Trebuie să fim absolut moderni! E chestia pe care a spus-o Rimbaud în textul său **Adio**, dacă nu greșesc. Și înainte de asta a scris: *...ultimele mele regrete o iau la sănătoasa – invidiile față de cerșetori, tâlhari, prieteni ai morții, găgăuți de toate soiurile. – Și dacă m-aș răzbuca, damnaților?*

E o frază din **Un anotimp în Infern**, ultimul ciclu de texte pe care l-a scris Rimbaud, scriitură în care respiră autocondamnare și resentiment, scriitură în care decide să o rupă cu lumea literară, cu Occidentul, și cu tot ce e legat de el, apoi să-și ia tâlpășița definitiv.

Totuși, ce semnifică fraza *Trebuie să fim absolut moderni!*? Știm că Rimbaud a început să scrie pe la vârsta de 15 ani, renunțând definitiv la 21 de ani. Și lucrul pe care l-a ales a fost să inventeze o nouă formulă în poezie, o nouă strategie, noi arme. Textele poetului sunt ale unui tânăr răzvrătit, având tendința de a fugi de acasă, de a surpa normele rigide în viața cotidiană și în propriile simțuri. Teoria lui Rimbaud anticipa cumva subconștientul lui Freud, poetul scria despre un „celălalt” din noi pe care trebuie să-l descoperim prin „dereglarea simțurilor”. Acest abis din noi, străin conștiinței, care îl înspăimânta pe Baudelaire, pe Rimbaud îl entuziasma, fiind considerat de acesta nucleul forței spiritului, forța necesară de a fi consumată în viața cotidiană.

Rimbaud considera că poezia trebuie să fie într-un raport cu lumea în care trăiește cel care o scrie. Nu poate fi o lucrare absolută, sustrasă oricărei circumstanțe istorice, fără nicio legătură cu ceea ce se întâmplă măcar în viața autorului. Majoritatea poezilor de până la Rimbaud se dădeau drept versificatori, maeștri în arta versificației, uneori le reușeau descrieri somptuoase ori chiar revelări ale transcendentului. Însă Rimbaud a optat pentru o altă idee. El considera că poezia

trebuie să fie o armă împotriva ordinii actuale care se impune omului, o generare de emoții care să-l facă să reziste, să evadeze din această ordine. Dacă lumea se transformă inventând noi guvernări, noi ordini sângeroase și capcane ingenioase, poezia trebuie să fie la fel de ingenioasă dacă dorește să aibă o șansă. În 1871, Rimbaud a participat la Comuna din Paris, descriind în *Orgie pariziană sau Parisul se repopulează* strivirea cruntă a acestei revolte anarhiste. Poate din cauza asta a și tăiat-o din Occident după doi ani, simțea că nu putea inventa noi formule pentru a evada din politica europeană. Tot în **Anotimp** scrie: *mai deștept ar fi să părăsesc continentul ăsta, unde nebunia bântuie pentru a furniza ostatici acestor ticăloși*.

Deci a fi absolut moderni ar semnifica să ne reinventăm încontinuu? Să fi eșuat Rimbaud să se reinventeze prin scriitură și de aia a fugit în Africa? Să fi descoperit că lumea literară (industria scriiturii) îl înghite într-un vacuum, făcând din el un poet rigid, fără aventură, la fel ca poezii al căror stil dorea să-l răstoarne prin a sa „dereglare a simțurilor”? Ar trebui să-i urmărim fapta? Ar trebui să ne pese?

În fine, consider că „primul sânge” poetic vine ca o reacție la lumea în care suntem aruncați, fie revoltă, fie dezgust, fie uimire, fie criză. Poetul modern, după Rimbaud, nu poate și mai ales nu suportă să accepte ordinea lumii așa cum este ea. Poezia sa e noua ordine. De aici și solidaritatea tânărului poet cu ocnașii, cei condamnați pentru încercările de a ciurui actuala structură mundă. Poetul modern nu se poate ascunde în cetatea sa a „transcendentului”, el nu trăiește în transcendent, trebuie să revină uneori în stradă dacă vrea să aibă o șansă de evadare în transcendentul pe care îl visează. Trebuie să accepte adevărul că poezia sa ar putea fi actuală doar în perioada în care a scris-o el, dar a fost una care a funcționat, o armă autentică din care s-a tras sperând

AURA MARU

European College of Liberal Arts,
Berlin, Germania

Mais... faut-il? Alt-fel spus – și, odată extrapolat citatul din Rimbaud în „context literar” (contemporan, pur și simplu? românesc? basarabean? asta ar complica mult lucrurile), nu pot decât să duc mai departe exercițiul și să mă întreb: mai există/trebuie să existe imperative? Cine se ghidează după valori *absolute* în context literar, azi? Și, până la urmă, care dintre sensurile *modernității* mai poate servi, azi, drept reper? Dacă scrii în cheie *modernistă* (dacă ai imprudența să te autodeclari „retro”), ți-ai și aplicat un stigmat.

Fără îndoială, imperative există, dacă nu în sensul grav (kantian?!), atunci cel puțin ca... necesități (citește: ale monadelor oarbe pentru sursa de lumină). În sensul cel mai exploatat, a fi *modern* e a fi în *trend*, a prinde *trenul* unei anumite *mode* literare sau, îndeobște, a fi șocant/avangardist/*de nișă*. Riscant

totuși. Până să te sincronizezi cu „-ismele”, s-ar putea ca acestea să și fi dispărut (vezi ce s-a întâmplat în ultimii ani peste Prut și sincronia întârziată din alte părți). Sau: alege să fii șocant. În mijlocul unei audiențe (literare) mai mult sau mai puțin ortodoxe vii cu un limbaj de limită/imagerie sexuală (fiind, eventual, acuzat de imoralitate). Bravezi ca și cum asta ar fi, în sine, revoluționar. N-au existat suprarealiști. Nici – sic! – vechii poeți lirici greci, bunăoară. Nu neg că sentimentul de a fi *de nișă*, nou (marginalizat?) e dintre cele mai... tonice. Doar că nu cred că lucrurile pot fi reduse la nihilist vs. tradiționalist (apropo, Pound e mai puțin *modern* scriind în vers safic?). Până la urmă, să ai sentimentul disidenței e esențial. Dar nu doar față de canoane și instituții, ci și față de tine însuși, despărțindu-te de tine, cel vechi (cum se întâmplă în *Anotimpul...* lui Rimbaud).

Iar dacă imperativul e legitim, el nu e despre un fel de a scrie, ci despre felul de a fi al celui care scrie (și, în consecință, imaginea pe care o propune lumii). Să fii modern e să fii individualitate. Cu propriile imperative. Propria modă. Apropo, în materie de *modă*, se poartă self-PR-istul... Și, în orice caz, cei *ne-maudits*...

Arthur Rimbaud,
Jean-Louis Forain

Nicio afirmație nu trebuie luată *au pied de la lettre* – cu atât mai mult cele cu iz de apoftegmă, ale poezilor în plină afirmare. (Între paranteze fie spus, cam pe atunci contemporanul lui Arthur Rimbaud, cineva pe nume Mihai Eminescu, își scria *Epigonii...*). Or, imperativul modernizării (acest *absolut* e de-a dreptul absolutist!) apare pe ordinea de zi de regulă în culturile mari, unde tradiția devine la un moment dat strivitoare – nu-l văd pe același Rimbaud spunând ceva similar la vreo ședință a *Junimii*, să zicem... Dincolo de această remarcă, este de înțeles nevoia unor spirite creatoare de a re-gândi, paralel cu opera propriu-zisă, și codul de receptare a acesteia (ca să dau un exemplu: cum ți-i *Joc-ul secund*, așa-i și regula jocului!); simplificând lucrurile, se poate afirma că Lamartine, Victor Hugo, Gérard de Nerval sunt mari poeți de limbă franceză, dar abia odată cu Baudelaire, Rimbaud și Mallarmé poezia se sparge-n limbaje. Ei bine, în literatura română din Basarabia acest proces are loc abia în anii '80 ai sec. XX, când postmodernității (în lipsa unui termen generic mai bun, îl folosesc pe acesta) „privatizează” limbajul, după ce că în anii '60-'70 generația lui Vieru-Vodă-Damian și, imediat după, cea

a lui Dabija-Lari-Hadârcă (de fapt, regretatul Leonard Tuchilatou tocmai anunțase viitoarea schimbare de paradigmă, dar câți au avut urechi să-l audă?!), au lucrat la cooperativa limbii materne. În aceste circumstanțe, ar fi nedrept să se creadă că șaizeciștii noștri nu ar fi fost, la vremea respectivă, moderni – doar că „*absolut* *moderne*”-ul lor se referă chiar la limba română care trebuia recucerită, după șanti-moldov'neasca de Transnistria; și invers, nu orice producție postmodernă răspunde neapărat imperativului rimbaudian, la fel cum nu tot ce poartă marca YSL e fabricat în Franța („chinezării” de toată mâna au invadat piața, *y compris* literară, în era globalizării). (Și n-am spus nimic de cei care cultivaseră la noi – *avant la lettre* – poezia modernă: Paul Mihnea, Aureliu Busuioc...).

În ce mă privește, sunt de părere că în literatură, și mai cu seamă în poezie, se înaintează ca-n rugby – dând pase înapoi, și doar în echipă. Sigur, până la urmă unul țâșnește și marchează esul, dar după ce tot pachetul de înaintare și-a făcut treaba. În termenii ecuației noastre, *moderne* ar fi pachetul de înaintare, și *absolut* jucătorul ce marchează. Faptul că acesta din urmă stă în față doar confirmă regula! Care regulă o face plutonul...